

ÀMBIT: CONEIXEMENT I RECERCA

EXTRACTE DE CONCLUSIONS I PROPOSTES PER AL DEBAT (RESM)

Conclusions de la ponència sobre Coneixement i Recerca a Catalunya, basat en el debat i posta en comú d'aportacions treballades el passat 3 de març de 2018 a la Universitat de Vic.

El conjunt de propostes recollides han estat agrupades en sis apartats principals, tenint en compte l'entorn en que ens trobem, en un món caracteritzat per la globalització i l'esclat de la ciència i la tecnologia.

1. Recursos

Els recursos necessaris per dur a terme la recerca bàsicament consisteixen en el potencial humà, les infraestructures i disponibles, l'entorn i els recursos econòmics.

En l'aspecte del factor humà, cal constatar la manca de personal dedicat a la recerca a Catalunya es veu agreujat pel disposar de molt poc personal tècnic i administratiu. En els propers anys, caldria doncs dotar tant als instituts, universitats i centres de recerca del personal necessari per assolir estàndards europeus. Aquest creixement hauria de resoldre tant el problema de l'estabilització laboral de molts investigadors, que al llarg dels anys han disposat de contractes molt en precari que sols han mantingut per la seva vocació, tot assegurant també l'acreditació de mèrits necessaris.

Aquest creixement necessari del personal dedicat a la recerca hauria d'anar acompanyat també d'un major creixement del personal de suport tant tècnic com administratiu, ja que actualment aquest dèficit encara es major que el del nombre d'investigadors, i una gran part de la dedicació actual dels investigadors s'ha d'orientar a tasques administratives i tècniques que resten eficàcia a la dedicació a la recerca.

Sobre les infraestructures, caldria fer un esforç tant per mantenir i potenciar els grans equipaments com el Síncrotró Alba o el MareNostrum, dotar els instituts, universitats i centres de recerca dels recursos suficients per poder disposar de l'equipament actualitzat que es requereix per dur a terme una recerca de qualitat en tots els àmbits. Molts d'aquests centres de recerca no requereixen de grans equipaments especialitzats, i per manca de recursos impedeix assolir millors rendiments. Aquest problema s'agreuja comparativament a les universitats respecte als instituts de recerca.

L'entorn. L'activitat de recerca en el camp de les ciències i la tecnologia es veu obligada a disposar d'un entorn adient per poder crear ecosistemes proclius que facilitin la generació de les necessàries sinergies tant per aconseguir els objectius fixats com l'eficàcia. Per a poder enfortir aquest entorn s'haurien de desenvolupar polítiques fiscals per aconseguir la implantació de mitjana i gran empresa o afavorir-ne el seu creixement, afavorir la potenciació o la creació d'ecosistemes distribuïts pel territori proclius per la promoció industrial, i readaptar la tasca sindical a la dinàmica empresarial que ha comportat el desenvolupament de les noves tecnologies.

Recursos econòmics. Es evident que per potenciar la recerca cal dedicar-hi els recursos adients i el 1,46 % del PIB que actualment es dedica a la recerca ens allunya dels països més capdavanters d'Europa, que inverteixen percentatges molt superiors.

Es difícil que la recerca en el sector privat creixi significativament en els propers anys donada la tipologia del teixit empresarial català, dominat bàsicament per la petita i mitjana empresa. El poder destinar més recursos a la recerca a la Catalunya del futur passa doncs per una part per destinar un major percentatge del PIB a la recerca amb recursos públics, però també

fomentant la inversió privada en recerca mitjançant mesures fiscals més favorables a la recerca i també desenvolupant la llei de mecenatge.

2. Col·laboració públic - privada

El sistema de recerca, especialment en l'àmbit de les ciències i la tecnologia, està constituït bàsicament per la conjunció del sector públic i del sector privat en proporcions al nostre país molt similars. És evident que per impulsar la recerca s'ha de potenciar les sinèrgies entre aquests dos sectors facilitant i potenciant la col·laboració públic - privada. Un dèficit endèmic de la recerca pública al nostre país és la manca de projecció industrial dels seus resultats, el que es visualitza amb el reduït nombre de patents llicenciades que el sector públic genera i la limitada transferència de tecnologia a la indústria, tot i els increments obtinguts els darrers anys.

En la Catalunya del futur caldria doncs establir estratègies orientades a obtenir una millor col·laboració en recerca dels sectors públics i privats, el que es podria aconseguir mitjançant mesures fiscals que incentivessin aquestes polítiques, així com invertir també en ajuts que fomentin indirectament aquesta col·laboració, com podria ser per exemple una major dotació de beques per la realització de doctorats industrials.

3. Gestió i Governança

El desenvolupament eficient del sistema públic de recerca implica abordar el tema de la governança. Actualment la direcció de les universitats i centres de recerca públics correspon a un acadèmic doctor escollit pels membres de la comunitat tant el personal acadèmic com el personal auxiliar i l'alumnat en el cas de la universitat. Aquest model de governança ha estat molt qüestionat perquè l'accés i continuïtat al càrrec depèn freqüentment de compromisos que no tenen res a veure amb la qualitat de la docència i la recerca. Per altre part, un model més americà s'orienta cap a una direcció més professionalitzada seguint objectius sorgits de la societat o d'un patronat. Aquest model, que ha demostrat clarament ser més eficient, també es qüestiona per el presidencialisme de la direcció en front d'una gestió més democràtica.

La Catalunya del futur hauria d'afrontar aquest debat, i resoldre qüestions pendents tals com el tema incentius, el model de contractació, l'estabilitat funcional versus contractual, o la transparència i rendiment de comptes.

4. Projecció de la recerca a la societat

La Catalunya del futur s'ha de plantejar unes prioritats estratègiques de país en recerca que permetin projectar el progrés científic i tecnològic en una millora real de la qualitat de vida i dignitat de les persones.

Cal un pacte per la recerca que assegurï els recursos que són necessaris, uns recursos que cal compatibilitzar amb altres tant imprescindibles com els dedicats al ensenyament o a la sanitat que tenen una justificació més immediata.

5. Límits ètics

La recerca en tots els seus àmbits comporta plantejaments ètics tant de tipus personal, a nivell més col·lectiu, així com a nivell de direcció estratègica.

L'ètica ha de ser un dels principis del nostre desenvolupament en tots els seus camps i en especial el de la recerca.